

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ЗАЦІКАВЛЕННЯ МАРКА ЧЕРЕМШИНИ**Ярема Кравець**

Львівський національний університет імені Івана Франка;
79001, м. Львів, вул. Університетська, 1;
e-mail: yaremakravets@gmail.com

У статті розглядаються окремі факти перекладацької діяльності Марка Черемшини (1874-1927) стосовно його прочитання короткої прози з восьми чужих літератур.

Метою статті є висвітлення однієї з недостатньо досліджених сторінок літературної діяльності письменника – його перекладацькі зацікавлення, що охопили понад тридцять років творчості Марка Черемшини.

Дослідницька методика. У статті використовується системний підхід із застосуванням історико-літературознавчого, генетичного та порівняльного методів. На основі цих методів подано історію зацікавлення Марка Черемшини окремими зразками новелістики письменників восьми чужих літератур, близьких йому стилем розповіді, тематикою і настроєвістю творчості.

Результати. У дослідженні подані важливі факти, пов'язані з письменницькою практикою літераторів, прочитаних українським письменником, що досі не залучалися до наукового трактування в українських літературознавчих студіях, з'ясовуються причини його зацікавлення обраним для перекладу письменником.

Наукова новизна. Стаття є цікавою сторінкою пізнання перекладацьких зацікавлень Марка Черемшини. Пояснюються мотиви і причини, які спонукали українського письменника до вибору для перекладу творів конкретного автора.

Практична новизна. Стаття може стати підґрунтям для глибшого пізнання спадщини Марка Черемшини, а надто стосовно його зацікавлень світовою літературою, підтвердженням інтересу українських літераторів до видатніших представників певних національних літератур. Зазначено, що важливим є подальше дослідження майстерності Марка Черемшини як перекладача, а також стильових особливостей прочитання його творів у наявних чужомовних інтерпретаціях.

Ключові слова: перекладацькі зацікавлення, стильові особливості, тематика, світове красне письменство, чужомовні інтерпретації прози Марка Черемшини.

У французькомовній літературній критиці, яка щедро приймала барвисті квіти світового красного письменства, не знаходимо жодного значного трактування письменницького доробку Марка Черемшини (1874-1927), як і найменшого перекладу його прозового твору французькою мовою. Варто тут згадати слова Максима Рильського з відзиву на кандидатську дисертацію О.Є.Засенка: «Послугування в своїй творчості діалектом, що найдалі йшло, очевидно, у Черемшини, становить певні перешкоди для знайомства з цими художниками слова між широких читачьких мас, а ще більші перешкоди ставить перед перекладачами <...> У перекладі <...> писання Марка Черемшини тратять, звичайно, дуже багато...» [9, с. 128]. Але знову ж таки інша цікава репліка Максима Рильського: «...діалекти, будь-що-будь, не тільки міцні ферменти у формуванні загальнолітературної мови, але й квіти із чистим своєрідним ароматом. Відніміть діалект у Марка Черемшини – і ви уб'єте його поезію» [10, с. 401-402]. Доречно подати своєрідний контраргумент прочитання творів письменника чужими мовами: англійське прочитання оповідань «Св. Николай у гарті», «Зведениця» (1940 р.), оповідання англійською мовою в перекладі Марії Скрипник (збірка творів українських письменників-класиків видавництва «Прогрес», 1982), «Св. Николай у гарті» в португальському перекладі 1959 р. Віри Вовк (Селянської). О. Засенко у вступній статті 1974 р. до двотомника письменника зазначив, що перша збірка новел М.Черемшини «Карби» (1901 р.) «посіла помітне місце серед тогочасних видань. Ряд новел Черемшини тоді ж було перекладено на польську, чеську, сербсько-хорватську, німецьку та інші мови» [3, с. 11].

Стосовно французькомовного прочитання все ж таки маємо дві цікаві згадки про Марка Черемшину. Першу знаходимо на сторінках вип. IV-V бельгійсько-французького літературного журналу «La Nervie» (1928 р.) у статті «Сучасна українська література» («La Littérature ukrainienne moderne») Павла Филиповича. Ознайомивши читачів із «Тінями забутих предків» Михайла Коцюбинського, автор писав: «Селяни інших частин (du reste) мають цікавих (fidèles) художників (peintres) надто в Галичині, як-от Стефаник (нар.1871 р.), який описав злидні села і жахіття війни, а також Мартовича і Черемшину» (16, р.15). Друга цікава згадка міститься в паризькому виданні «Коротка історія української літератури» («Petite histoire de la littérature ukrainienne. PIUF, Paris, 1996») літературознавиці Ольги Вітошинської (літераторки, яка багато друкувалася між 1969 та 1992 рр. на сторінках європейської та американської преси своїми українознавчими статтями під псевдонімом Софія Наумович). Пояснюючи задум цієї праці, її авторка зазначала, що запропонувала своє видання молодим французам українського походження, яким важко опанувати теоретичний виклад історії української літератури

українською мовою. В розділі «На зламі століть» професорка Сорбонни згадувала: «Із своїми шкільними товаришами Семанюком і Мартовичем він (Стефанік. – прим.Я.К.) створив письменницьку трійцю «Покуття»» [17, р.84].

Перекладацькі зацікавлення Марка Черемшини сягають своїми витокami, безперечно, до першого його знайомства з видатнішими творами світової класики з «товариської бібліотеки» гімназистів – «Іліадою» та «Одіссеєю», трагедіями Шекспіра, творами Шиллера. Робить перші спроби в інтерпретації творів окремих західноєвропейських модерністів (Петера Егге, Жуля Ренара, Оттона Канова та ін.), дещо безуспішно надсилає їх редакції журналу «Зоря». Добра обізнаність Марка Черемшини зі світовою літературою (ще гімназистом читав в оригіналі десятма мовами) стала підґрунтям для його пізніших перекладацьких зацікавлень, які втілилися у прочитанні низки творів тих письменників, чиї художні прийоми «пробував застосувати у власній творчості» [3, с. 10].

Автор згаданої вступної статті до двотомника Марка Черемшини Олекса Засенко писав, що, виступаючи перекладачем з болгарської, чеської, німецької та інших літератур, М.Черемшина «добирав твори здебільшого з життя селянської бідноти, тобто близькі тематично й ідейно до його власної творчості» <...> Стилем, мовою, всіма художніми якостями переклади Черемшини глибоко споріднені з його оригінальною творчістю, є органічною складовою частиною його літературного доробку» [3, с. 26].

Марко Черемшина перекладав з німецької (6), французької (4), угорської (3), болгарської (2) та чеської мов (2). Друкував також переклади голландського письменника Мультиатулі, норвезьких письменників Йоганна Бойера та Петера Егго, бельгійського фламандомовного письменника Фелікса Тіммерманса, очевидно, за посередництва німецької мови. У списку оригінальних і перекладних творів, які сам письменник склав у середині 20-х років, значиться чотирнадцять творів повоєнного друку, що становить загалом 24 переклади Марка Черемшини, ще три переклади «Привид», «Salta pro nobis» та «Сотка» не з'ясовані достатньо. Літературознавча критика зазначала, що свої перекладацькі зацікавлення Марко Черемшина остаточно зосередив на колоритних жанрових і побутових сценах, перейшовши до них від прочитання німецьких та австрійських модерністів. Письменник активно друкував свої переклади на сторінках газети «Буковина» (грудень 1897-1901), «ЛНВ» (1923-1928), «Нового часу» (1926) та «Світу» (1926).

Цікаво тут нагадати статтю Івана Денисюка «Дивний лад його пісень. До 100-річчя з дня народження Марка Черемшини». І. Денисюк говорив про «жанр анти ідилії», до якого можна було б підвести новелістику письменника: «У зображенні життя того ж краю Черемшина неначе

доповнює Федьковича. Він веде нас туди, де «плачі горами стеляться» і «співанки жалібні», і показує, як ота позолочувана та ідеалізована «Гуцулія на старців переходить» [2, с. 147]. І далі: «Села в галюцинації...» (назву збірки Е. Вергарна «Les campagnes hallucinées» можна б перекласти «Поля в лихоманці»). Які далекі між собою бельгійський поет і Черемшина! Своїми новелами про село, що вигибає у смертельних обіймах війни, Черемшина типологічно вписується у світову літературу «сіл у галюцинації» [2, с. 148]. Таке твердження І. Денисюка можна прийняти з певним застереженням: трагізм села у двох національних письменників викликаний різними причинами: в одного – наступ міста-спрута, нового визискувача, водночас уже дуже скоро осередку здорових сил майбутнього; у другого – світова війна, яка не лише забрала багато життів мешканців села, але й довела село до справжнього занепаду, вигибання. Отже, хоча Е. Вергарн не перебував у сфері безпосередніх інтересів Марка Черемшини, тим не менше, можна говорити про настроєво-тематичну співзвучність їхніх творів, яка стає глибшою у зв'язку зі спорідненістю їхнього бачення трагедії села.

Що ж визначало перекладацькі зацікавлення Марка Черемшини?

В и б і р ж а н р у: письменник не відходив од власного улюбленого літературного жанру – новелістики. Створюючи короткі чи повніші художні зарисовки, у своєму перекладацтві віддавав перевагу саме такій літературній формі.

Т е м а т и к а перекладених творів: критика неодноразово нагадувала, що письменник у власній творчості віддавав перевагу проблемам із селянського життя. Справді, це переважно так! Але, якщо в низці перекладених новел і коротких сценах бачимо цікаві замальовки із селянського побуту («Ягничка» угорця Кальмана Міксата (1847-1910), «Хрестини» австрійця Карла Шенгера (1867-1943), «Пиріг» болгарина Ангела Каралійчева (1902-1972), можна говорити і про особливо яскраво виражену проблему «малої людини» – зневаженої, знедоленої та забутої сільською общиною («Поганин Фільчюк» угорця Кальмана Міксата, «Правотар» французя Анрі Бордо (1870-1963), письменника, автора сімдесяти п'яти романів, прихильника традиційних звичаїв, природніх почуттів, портретиста представників міщанського та сільського середовища.

Н а с т р о є в і с т ь перекладених творів. У перекладацькій спадщині Марка Черемшини дев'ятдесятих років XIX ст. особливо вирізняються прозові мініатюри Роберта Шая «Молодість», «Наперекір долі», «Добрий ранок», «Суслатен еигораеит» Оттона Канова, що приваблюють своєю мальовничістю та імпресіоністським звучанням коцюбинського штибу. Варто ще й відзначити декілька перекладених новелок, що виявили безперечне зацікавлення Марка Черемшини модерністськими

віаннями в західноєвропейських літературах із навіть певною присутністю традиційної проблематики світової літератури (тут у поєднанні з фольклорними мотивами Гуцульщини, скажімо, прийняття пропозиції чорта в новелі чеської письменниці Анни Марії Тільшової (1873-1957) «Любов і дідько»). Відчувається також захоплення модерністським трактуванням проблеми (напр., переклад мініатюри «Старий Лігман» німецького письменника Макса Юнгніколя (1890-1945) з образом старого глухого Лігмана («В лівій руці у нього скрипка»), який «йде через село і співає»).

У перекладацькому спадку Марка Черемшини вирізняються ще новели глибокого психологічного навантаження навіть певного мопасанівського звучання – «Дідусь» чеського письменника Богдана Єлінека (1851-1874), «повчальні» мініатюри голландського письменника Мультатулі (1820-1887), німецького Йоганна Зейме (1763-1810), та й навіть окремі новели бальзаківського настрою – «Клієнт» німецького романіста і драматурга Людвіка Тома (1867-1921) і вже згадана новела Анрі Бордо «Правотар».

Перший із перекладів Марка Черемшини, нарис Еміля Золя (1840-1902) «Банкрот», був поміщений 1897 р. в одному із грудневих номерів газети «Буковина», де письменник упродовж чотирьох років друкуватиме новели ще дев'ятьох інших письменників. На той час французький письменник був знаний українському читачеві перекладами декількох його текстів, прочитаних Іваном Франком у 70-90-х рр. XIX ст. Вибраний Марком Черемшиною нарис Е. Золя добре вписувався в наступні публікації на сторінках «Буковини» 1898 р., пов'язані з «процесом Е. Золя» – «Процес Золі» [ч. 15, с. 1], «Лев Турбацький. Еміль Золя (По поводу его процесса)» [там само, с. 3], «Процес Золі» [ч. 16, с. 2; ч. 17, с. 1-2]. Особливо Франковий переклад нарису Е. Золя «Жаба», надрукований того ж року в останніх номерах «Буковини» [ч. 102-103]. Переклад «Банкрота» Е. Золя – не єдиний переклад Марка Черемшини з французької літератури, знаємо ще й інтерпретовані ним «Лебідь» Жюльє Ренара, «Сотворення чоловіка» П'єра Лоті, згаданого вже Анрі Бордо, а також високу оцінку автора перекладеного твору «Шлях велетнів», друкованого в ЛНВ у 1923-1924 рр. («П'єр Бенуа ладний і інтересний (...)») [14, с. 225].

Вартує уваги і перекладацька спадщина Марка Черемшини, що презентувала українському читачеві низку мініатюр так званих «північних письменників» (Михайло Коцюбинський), зацікавлення якими датується останніми десятиріччями XIX ст. «В останні часи я дуже захоплююся північними письменниками (...)», писав Михайло Коцюбинський (6). В одному зі своїх листів до Володимира Гнатюка він згадував психологічні теми творчості Гамсуна, Стріндберга та ін. Писала про «новий тип драми, створений Ібсенем, як драми настрою, символіки» Леся

Українка. 1898 р. на сторінках декількох номерів «Буковини» в перекладі Лева Турбацького друкуються «Докори совісті» Августа Стріндберга. Читачам «Буковини» Марко Черемшини того ж року запропонував дві романтично психологічні мініатюри норвезьких письменників-початківців – «Похід жене» Йоганна (Юхана) Бойєра (1872-1959) та «Дві путерні» Егго Петера (1866-1959).

Цікавою постає презентація у прочитанні Марка Черемшини окремих постатей слов'янських літератур – чеської та болгарської, що охопила 1898-1928 рр. у творчому спадку українського письменника. До першого з тих письменників, чеського поета і прозаїка Богдана Єлінека (1851-1874), український перекладач звернувся 1898 р., надрукувавши в червневому номері «Буковини» болісно щемливе оповідання «Дідусь». Поет і прозаїк трагічної долі, який називав себе «поетом кохання і спогадів», був близький до письменників Г. Гайне та А. Мюссе. Мотиви прози Б. Єлінека – бідність, смерть, кохання та розчарування в сучасному світі – майстерно втілилися в його коротких прозових творах, зокрема в оповіданні «Дідусь», у якому і бідність, і любов, і самопожертва старого чоловіка. Чеський письменник друкувався в декількох тогочасних журналах, а 1880 р. завдяки старанням його приятеля Ярослава Врхліцького з'явилося видання померлого двадцятирічного поета і прозаїка «*Spisy Bohdana Jelinka versem i prosou*».

1926 р. на сторінках журналу «Світ» друкується в перекладі Марка Черемшини оповідання «Пиріг» болгарського письменника Ангела Каралійчева (1902-1972), взяте з його щойно надрукованої добірки «Жито» (1925). Болгарський письменник знаний тритомним виданням «Казковий світ» з багатим використанням мотивів і колізій народних легенд та оповідань. Таке використання фольклорних мотивів бачимо і в оповіданні «Пиріг», що за своїм задумом і настроєм співзвучне з українською казкою «Плескачик».

Третім твором слов'янської літератури в перекладі Марка Черемшини було оповідання «Любов і дідько» чеської письменниці-романістки Марії Тільшової (1873-1957), що приваблює знаним у світовій літературі мотивом про угоду з чортом, складеною в цьому тексті з «дідьком», який «чорний, як чорнило, і оброслий, але все-таки чемний і з виду смішненький». Як звичайно ведеться у фольклористиці, людина часто відмовляється від допомоги диявола (тут – від дідькової кудлатої шапки), віддаючи перевагу щоденним житейським турботам.

Непересічною можна повважати і угорську сторінку перекладацької спадщини Марка Черемшини. Письменник надрукував 1923 р. на сторінках ЛНВ у його 80-82 томах три твори письменника Кальмана Міксата (1847-1910), представника романтичного реалізму – феєричне оповідання «Багівецьке чудо», психологічний твір «Поганин Фільчюк», гостровикри-

вальне реалістичне оповідання «Ягничка». Літературознавча критика висловлювала припущення, що «перу письменника належать ще переклади оповідань <...> Кальмана Міксата «Як селянин Чапек купував косу» та «Загадочна історія» (...). Та відразу ж додавала, що «ці переклади не підписані, автографів не виявлено, то приписувати їх Маркові Черемшині і вміщувати до видання його творів нема достатніх підстав» [8, с. 250]. Письменницький доробок угорського літератора приваблював глибокими спостереженнями над угорською дійсністю, гумором, гіркою сатирою, певним трагізмом образів людей, тонким психологізмом, використанням гротескно-карикатурних традицій. Критика часто називала романтичні повісті й новели К. Міксата «чарівними казками для дорослих», творами поетичними, сповненими гумору, багатством уяви, примхливістю фантазії.

Прізвище угорського письменника звучало в листуванні Марка Черемшини з Володимиром Гнатюком, якому він повідомляв про надісланий для ЛНВ переклад «Поганина Фільчюка» («Щоб моя тека у хв[альній] редакції не порожніла, посилаю в залученню переклад Кальмана Міксата п[ід] з[аголовком] «Поганин Фільчюк» на стор.8 для ЛНВ» [13, с. 225], а також щойно надісланий «із Трускавця <...> переклад сего самого автора п[ід] з[аголовком] «Ягничка» [14, с. 225]. Згадував він про угорського письменника і в листах до Миколи Зерова, захищаючи добре ім'я цього почесного члена Угорської Академії наук, «якого западні критики, миходом кажучи, звать неслухно бандитом» [14, с. 227-228].

Українські переклади Кальмана Міксата цікавлять не тільки з огляду на стилістику викладу угорського тексту, використанням таких слів як «люб'єтка», «діправди», «жмендить», «почерленів», «покмічують», «послідь», «забанувати», «дядьо», «сарачета», «чепраги», «медіна», «чічена», але й узагалі прочитанням цього та інших перекладів Марка Черемшини. Вартує уваги оцінка, яку дав 1925 р. його перекладам Микола Зеров у статті «Марко Черемшина і галицька проза», презентуючи перше видання творів українського письменника: «Третю частину складають переклади Черемшини з малярського повістяра Коломана Міксата. Перекладені з малярського первотвору, вони цікаві, по-перше, тим, що знайомлять нас з представником літератури, зовсім нам не відомої, по-друге, тим, що дають нам образ сільського життя такої *terrae incognitae*, як Україна Закарпатська. Але що для нас найважливіше і найцікавіше, це те, що, переклавши їх на верховинську говірку, одягнувши в багате «лудіння» свого стилю, Черемшина ніби адаптував, усиновив, освоїв їх, вписавши тим самим нову і яскраву сторінку в свою літературну біографію» [4, с. 485].

Безперечно, найбільша перекладацька спадщина письменника стосується творів німецькомовних авторів (німецьких та австрійських літераторів), пізнання яких, як згадував Марко Черемшина, розпочалося ще

в ті роки, коли батько, приготувавши сина до гімназії, пропонував читати окремі книжки «голосно при вуйках і дєдєвих знайомих. <...> ...переповідалися і якісь російські та німецькі книжки, від місцевого пароха ви зичені» [13, с. 171]. Вже пізніше, навчаючись у Віденському університеті, письменник «присався до гарної бібліотеки січової і університетської <...> і так далеко зачитувався в красному письменстві німецькому та російському, що майже не радо заглядав до римського та німецького права» [3, с. 174].

З німецьких та австрійських літераторів Марко Черемшина переклав шістьох письменників різних часів та уподобань. Вартісне пояснення вибору для перекладу саме тих німецькомовних письменників знаходимо у вже цитованому відчиті Максима Рильського на кандидатську дисертацію О. Засенка про М. Черемшину – «модерністські спроби перших літ, змалювання реального життя, використання новітньої імпресіоністичної техніки» [9, с. 129]. М. Рильський додавав, що «не могло не залишити сліду на письменниковім доробку та його стилевій манері оточення віденських літераторів, серед яких Черемшина замолоду обертався, що не пройшли повз письменника тогочасні течії західноєвропейської літератури, – було в тому й позиточне (...)» [9, с. 129].

У німецькомовній перекладацькій спадщині Марка Черемшини бачимо друковані на сторінках «Буковини» 1898 р. три ліричні мініатюрки Роберта Шая, дві мініатюрки представника школи натуралізму Йоганна Шлафа (1862-1941), запропоновані читачам «Буковини» 1901 р. під заголовком «3 образків Івана Шлафа», філософсько-повчальну мініатюрку «Шоліон» прихильника ідей просвітництва і класицизму письменника Йоганна Зейме (1763-1810), надруковану поряд із новелами Й. Шлафа. Два наступні переклади, більші за обсягом – сатирично-гумористичну новелу «Клієнт» романіста і драматурга Людвіка Тома (1867-1921), автора збірки новел «Земля» 1897 р. із життя німецьких селян, гумористичний твір «Хрестини» австрійського модерніста Карла Шенгера (1867-1943), автора новел з життя селян, гротескну мініатюрку «Старий Лігман» німецького письменника Макса Юнгнікеля (1890-1945), романіста, який творив під впливом німецького романтизму та данських авторів, зокрема, Г.-К. Андерсена, знаний як автор короткої прози – всі ці переклади Марко Черемшина запропонував «ЛНВ», який вперше помістив перекладацькі проби письменника 1923 і 1928 рр. Варто додати, що короткі новели Людвіка Тома «Тверді голови» та «Смерть» із добірки цього письменника «Земля» перекладав також і В. Стефанік (12).

Окремо в перекладацькому доробку Марка Черемшини знаходяться переклади лаконічної повчальної педагогічної мініатюрки «Авторитет» голландського письменника і критика, знаного в літературі за псевдонімом Мультаулі (1820-1887), та реалістичного оповідання «Проце-

сія» бельгійського фламандського письменника Фелікса Тіммерманса (1886-1947), автора понад п'ятнадцяти творів про фламандські звичаї і побут, історичних романів, триразового номінанта на Нобелівську премію з літератури. Обидва письменники цікаві стосовно входження їхньої творчості в український літературний процес.

Мультатулі (справжн. – Едуард Дауес Деккер) увійшов в українську літературу 1901 р. одночасно двома перекладами – згаданою інтерпретацією Марка Черемшини в газеті «Буковина» (ч. 45, квітень) та презентацією шести оповідань під назвою «Із оповідань» на сторінках «ЛНВ» (№ 10) у перекладі Івана Франка. Серед перекладачів Мультатулі бачимо також О. Маковея, І. Ставничого та ін., окрему статтю, присвячену 40-літнім роковинам смерті «найбільшого письменника Голландії», запропонував М. Рудницький [«Світ», 1927, ч. 7]. Автор статті писав: «Рідкий ювілей, як рідким був талант цього справді європейського письменника, рідкою його любов правди, безпосередність, певність щодо своєї величини і непокірлива гордість» [11, с. 9]. І дещо далі: «(...) навіть найменша література може видати письменника цікавого для найбільших літератур, коли вона живе у взаєминах із широким світом культури» [11, с. 10].

Вартує особливої розповіді перекладене Марком Черемшиною оповідання «Процесія» фламандомовного письменника, художника і перекладача Фелікса Тіммерманса, яке у виданнях українського письменника друкується за автографом автора, що знаходиться у фондах Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України. Оповідання «Процесія», яскраве втілення реалістичних традицій у фламандській новелістиці та романістиці, співзвучних, зокрема, з такими оповіданнями видатного бельгійського французькомовного поета, прозаїка та есеїста Еміля Вергарна (1855-1916), як «На селі», «Опдорпський ярмарок», «Три Парки» [1]. Зацікавлення фламандським письменником, художником і перекладачем вписується в ознайомлення українського читача з двома складовими частинами бельгійської літератури – валлонською та фламандською, суспільно-політичними проблемами Бельгії через посередництво тих статей, що з'являлися на сторінках українських часописів уже в 70-х роках XIX ст. У кн. 9 «ЛНВ» за 1899 р. друкується стаття Генріха Бішофа «Фламандський рух у Бельгії від 1830 року» в перекладі з німецької мови Осипа Маковея. Цікавою була інформація, вміщена в «Літературно-науковому віснику» за 1905 р. під назвою «Фламандська література» як переказ із фламандської газети «Vlaanderen». Українські літературознавці ознайомилися з тогочасним «дуже відомим письменником» фламандцем Стином Страйвельсом, а 1920 р. читали статтю фламандського журналіста Густава Схамелгоута «Україна і Росія – дві мови, два народи» («Oekraïnsch en Russisch twee Talen en twee Volken»), надруковану в одній із брюссельських фламандських газет. Журналіст, знаний

також у медицині та антропології, був автором ще однієї важливої праці «Народи Європи і боротьба націй» («De volkeren van Europa en de strijd der nationaliteiten»), Амстердам, 1925-1930) з окремим розділом «Українці, хорвати і серби» [6]. Саме в таких зацікавленнях фламандською історією, культурою та літературою з'являється переклад оповідання фламандського письменника Ф. Тіммерманса «Процесія», виконаний Марком Черемшиною.

Пропонована в цій статті розповідь про перекладацькі зацікавлення Марка Черемшини спонукає до додаткових досліджень спадщини цього цікавого і колоритного письменника, особливо в царині художнього перекладу – як інтерпретацій самого майстра слова з восьми чужих мов, так і його окремих творів, що звучали в чеських і польських перекладах ще за життя письменника (1908-1913 рр.), а також у 40-80-х рр. ХХ ст. ще й у перекладах англійською, угорською та португальською мовами. Доречно згадати тут і зауваження Миколи Зерова з його невеликої рецензії на роботу А. Музички «Марко Черемшина (Іван Семанюк), ДВУ, 1928, 200 с.»: «І така шкода, що автор розвідки не розглянув таких інтересних з цього погляду (стилістики та ритміки – Я.К.) перекладів Черемшини з чужих авторів, передекорованих на гуцульський лад» [5, с. 187].

Література

1. Вергарн Е. Опдорпський ярмарок. Три Парки (пер. з франц). – в: Ярема Кравець. Український Еміль Вергарн (критика, перегуки, переклади). – Львів: Тріада плюс, 2016. – С. 299-307.
2. Денисюк І. Дивний лад його пісень. До 100-річчя з дня народження Марка Черемшини. – в: Іван Денисюк. Літературознавчі та фольклористичні праці. Т. 1. Літературознавчі дослідження. Книга 1. – Львів, 2005. – С. 143-154.
3. Засенко О. Видатний письменник-демократ. – в: Марко Черемшина. Твори в двох томах. Т. 1. Карби. Село за війни. Верховина. Парасочка. – К.: Наукова думка, 1974. – С. 5-28.
4. Зеров М. Марко Черемшина і галицька проза. – в: Черемшина М. Село вигибає: новели з гуцульського життя. – К.: Книгоспілка, 1925. – С. 7-22.
5. Зеров М.А. Музичка. Марко Черемшина (Іван Семанюк) // Життя й революція. – 1929. – Лютий. – № 2. – С. 187-189.
6. Коцюбинський М. Твори: В 7 т. – К., 1975. – Т.6. Листи (1905-1909). – С. 43.
7. Кравець Я. Українсько-бельгійські літературні взаємини. – в: Українська література в загальнослов'янському і світовому контекст. В п'яти томах. Т. 3. У взаєминах з літературами Заходу і Сходу. – К.: Наукова думка, 1988. – С. 185-219.
8. Мишанич О. [Переклади]. – в: Марко Черемшина. Твори в двох томах. Т. 2. Посвяти Василеві Стефанику. Ранні оповідання. Поезія. Пе-

- реклади. Літературно-критичні виступи. Спогади. Автобіографія. Листи. – К., 1974. – С. 250.
9. Рильський М. Відзив на кандидатську дисертацію О. Є. Засенка «Марко Черемшина, життя і творчість». – в: Максим Рильський. Зібрання творів у двадцяти томах. Т. 12. – Українська література. – К., 1986. – С. 128-130.
 10. Рильський М. Українське слово на чехословацькій землі. – в: Максим Рильський. Зібрання творів у двадцяти томах. Т. 14. – Літературно-критичні статті. – К., 1986. – С. 402.
 11. Рудницький М. Мультиплі // Світ, Львів, 1927. – ч. 7. – С. 9-10.
 12. Стефаник В. Із оповідань Людвіка Тома. Тверді голови. Смерть (пер. з нім.). – в: Стефаник В. Твори (бібліотека українських класиків). Державне видавництво України. – 1929. – С. 305-313.
 13. Черемшина М. Автобіографія. – в: Марко Черемшина. Твори в двох томах. Т. 2. Посвяти Василеві Стефанику. Ранні оповідання. Поезія. Переклади. Літературно-критичні виступи. Спогади. Автобіографія. Листи. – К., 1974. – С. 169-177.
 14. Черемшина М. До Володимира Гнатюка. Снятин, 1/10 [19] 23. – в: Марко Черемшина. Твори в двох томах. Т. 2. Посвяти Василеві Стефанику. Ранні оповідання. Поезія. Переклади. Літературно-критичні виступи. Спогади. Автобіографія. Листи. – К., 1974. – С. 225.
 15. Черемшина М. До Миколи Зерова (від 27/II 1925). – в: Марко Черемшина. Твори в двох томах. Т. 2. Посвяти Василеві Стефанику. Ранні оповідання. Поезія. Переклади. Літературно-критичні виступи. Спогади. Автобіографія. Листи. – К., 1974. – С. 227-228.
 16. Filipovich P. La Littérature ukrainienne moderne // La Nervie. – 1928. – № 4/5. – P. 11-16.
 17. Witochynska Olha. Au tournant des siècles. – in: Petite histoire de la littérature ukrainienne. Préface de Michel Cadot. – PIUF-PARIS, 1996. – P. 79-85.

TRANSLATION INTERESTS OF MARKO CHEREMSHYNA

Yarema Kravets'

*Ivan Franko National University in Lviv; 79001, Lviv, 1 Universytetska st.;
e-mail: yaremakravets@gmail.com*

The article examines some facts of the translation activity of Marko Cheremshyna (1874-1927) in what concerns his reading of the short prose from eight foreign literatures.

*The article **aims at** highlighting one of the insufficiently researched pages of the writer's literary activities, viz. his translation interests that had embraced over thirty years of Marko Cheremshyna's creative work.*

Research Methods. *The article employs a systemic approach with the literacy-historical, genetic and comparative methods being applied. Based on these methods, presentation is made of the history of Marko Cheremshyna's interest in some individual novelistic samples of eight foreign literatures' authors close to him by the narrative style, thematically, and in terms of the creative mood.*

Results. *The research presents important facts related to the creative practice of the literati read by the Ukrainian writer. Hitherto, the facts have not been engaged for a scholarly interpretation in Ukrainian Literary Studies. Also, these facts clarify the reasons for Marko Cheremshyna's interest in the author selected for translation.*

Scholarly novelty. *The article is an interesting page in researching Marko Cheremshyna's interests as translator. It clarifies the motives and reasons prompting the Ukrainian writer to select this or that particular author for translation.*

Practical novelty. *The article may provide a basis for a more profound comprehension of Marko Cheremshyna's heritage, esp. regarding his interest in world literature, corroboration of the Ukrainian literati's interest in more major figures of certain national interests. It is maintained that further research into Marko Cheremshyna the translator's skillfulness as well as the stylistic specificity of reading his works in the present foreign-language interpretations is of importance.*

Key-words: *cases of translators' interestedness, stylistic specificity, themes, world belles-lettres authors, foreign-language interpretations, Marko Cheremshyna's prose.*